

ETNIČKI INCIDENTI U VOJVODINI

U Vojvodini je od početka 2004. godine bilo više incidenata na etničkoj osnovi nego za poslednjih sedam godina Miloševićeve vlade (sa izuzetkom epizoda iz avgusta 1995. i vremena NATO bombardovanja) i za 3 godine Đinđić-Živkovićeve vlade.

Samo za 6 dana od 17. do 23. marta policija je zabeležila više od 40 incidenata sa etničkim osnovom. U ovim nemirima povređeno je 10 policajaca. Neke zajednice, kao slovačka i rusinska, prvi put su postale predmetima ugrožavanja (npr. u Bačkoj Palanci i Đurđevu). Napadnut je i objekt Islamske verske zajednice u Novom Sadu. Mase huligana napale su aškalijska naselja Adice i Veliki Rit u Novom Sadu i rasterane su tek upotrebom suzavca. Bilo je masovnog demoliranja u Somboru i Apatinu (prema objavljenim policijskim podacima, u prvoj od pomenutih opština za tih 6 dana je bilo 14 incidenata sa etničkom pozadinom, a u drugoj 13), a sporadičnog gotovo svuda u Vojvodini.

Ovi incidenti privukli su minimalnu pažnju beogradske javnosti.

U pitanju je pojava koja nije isključivo indukovana martovskim kosovskim događajima već je trajnija i potencijalno znatno opasnija. Od početka 2004. do martovskih događaja zabeleženi su niz rušenja katoličkih spomenika u Tavankutu, Novom Sadu, Subotici, Temerinu, Senti, incidenti sa novinarem u Žablju, grafiti u Subotici, Kikindi, Srbobranu, Čoki, Vršcu, Temerinu, podvajanja na etničkoj osnovi i paralelna jednonacionalna organizovanja u Senti i Kanjiži, (u prvom slučaju jasno izražena povodom preimenovanja ulica, a u drugom zbog isticanja mađarske zastave na zgradi skupštine opštine), ugrožavanja Hrvata u Hrtkovcima i Slankamenu o kojima štampa ne piše, fizički napadi na Hrvate u Subotici, pretnje smrću novinarki Fratucanovoj, političarima Kasi i Čanku, članovima redakcije lista "Hrvatska Riječ", hrvatskim diplomatama u Subotici, političaru Čorba Beli u Temerinu, svakodnevne tuče učenika različitih nacionalnosti u Severnoj Bačkoj, tuča etničkih Srba i Slovaka iz sela Lug i Susek u beočinskoj opštini, kao i niz drugih incidenata čiji monitoring radi Centar za razvoj civilnog društva.

Na vojvođanskom nivou i na nivou državne zajednice su na ove incidente reagovali Odbor za međunacionalne odnose i Odbor za informisanje Skupštine Vojvodine (još krajem januara), Komisija za bezbednost Izvršnog Veća AP Vojvodine, Pokrajinski sekretar za manjine, upravu i propise dr Korhec Tamaš, kancelarija Pokrajinskog ombudsmana u Novom Sadu, lider Saveza vojvođanskih

Mađara g. Kasa Jožef, predsednik Nacionalnog saveta Mađara g. Laslo Joža, osmorica predsednika severnobačkih opština i Ministar za ljudska i manjinska prava g. Rasim Ljajić. Uočljivo je odsustvo značajnijih reakcija na nivou vlasti Republike Srbije. Predsednik Vlade Republike Srbije dr Vojislav Koštunica izrazio je žaljenje zbog nacionalističkih incidenata i obećao pomoc u njihovom rasvetljavanju, a njegov sagovornik, lider SVM g. Kasa, izrazio je žaljenje što Koštunica ipak nije javno osudio nacionalističke incidente u Vojvodini.

O poremećaju međunacionalnih odnosa u Vojvodini u martu je, dan pre kosovskih događaja i njima indukovano novog talasa nasilja, pisao nemački "Špigl". Više ambasada je na ovaj ili na onaj način izrazilo zabrinutost zbog vrlo primetnog pogoršanja međunacionalnih odnosa u Vojvodini. Isto je učinio i ministar inostranih poslova Republike Mađarske g. Kovač Laslo. Ambasador Srbije i Crne Gore u Budimpešti g. Dejan Janča ovim je povodom zatražio prijem u mađarskom Ministarstvu spoljnih poslova.

Nekoliko momenata ovde su od posebnog značaja.

Vojvodina od multietničke sve više postaje dvonacionalna. Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2002. godine nijedna etnička grupa osim srpske i mađarske ne doseže svojim udelom 3% stanovništva u Pokrajini.

Udeo etničkih Srba je u Vojvodini između popisa 1991. i 2002. godine porastao sa 57% na 65%. Asimilacija manjinskih zajednica je očigledna; neke od njih su, poput rumunske, za jedanaest godina izgubile gotovo četvrtinu svojih pripadnika (u apsolutnim brojevima broj etničkih Rumuna u Vojvodini opao je sa 38000 na 29000).

U Vojvodini je na vlasti koalicija DOS, koja se na nivou Srbije raspala i koja je na nivou Srbije zamenjena vladom drugačijeg stranačkog sastava.

Ekonomsko nazadovanje u Vojvodini objektivno otvara prostor ne samo za izlivanje frustracija kroz etničke sukobe, nego i kompeticiju oko preostalih resursa, na primer radnih mesta, koja lako dobija etnički predznak.

Na decembarskim parlamentarnim izborima krajnje desna Srpska radikalna stranka dobila je u Vojvodini 38% glasova, prema 22% u Srbiji južno od Save i Dunava. Novosadska predgrađa Kać, Futog i Veternik predstavljaju stvarni centar "Velike Srbije" za koju se zalažu srpski radikali.

Ideja o autonomiji Vojvodine ne uživa podršku međunarodne zajednice: na takozvanoj »Subotičkoj inicijativi« 28. februara 2004. godine nisu bili prisutni pozvani predstavnici nijedne od tadašnjih zemalja članica Evropske Unije niti Sjedinjenih država Amerike.

Stiče se utisak da međunarodna zajednica u uslovima neminovne secesije Kosova od Srbije ne želi da reaguje na sve izraženiju srbizaciju Vojvodine. Isto važi i za najveći deo beogradskih političkih i medijskih činilaca, kao i onih iz civilnog društva. Istovremeno se inter-etnički odnosi u Vojvodini sve više pogoršavaju.

20. maj 2004.

Za Centar za razvoj civilnog društva,

dr Vladimir Ilić
izvršni direktor